

Oet Dorp en Marke 2003 - 3

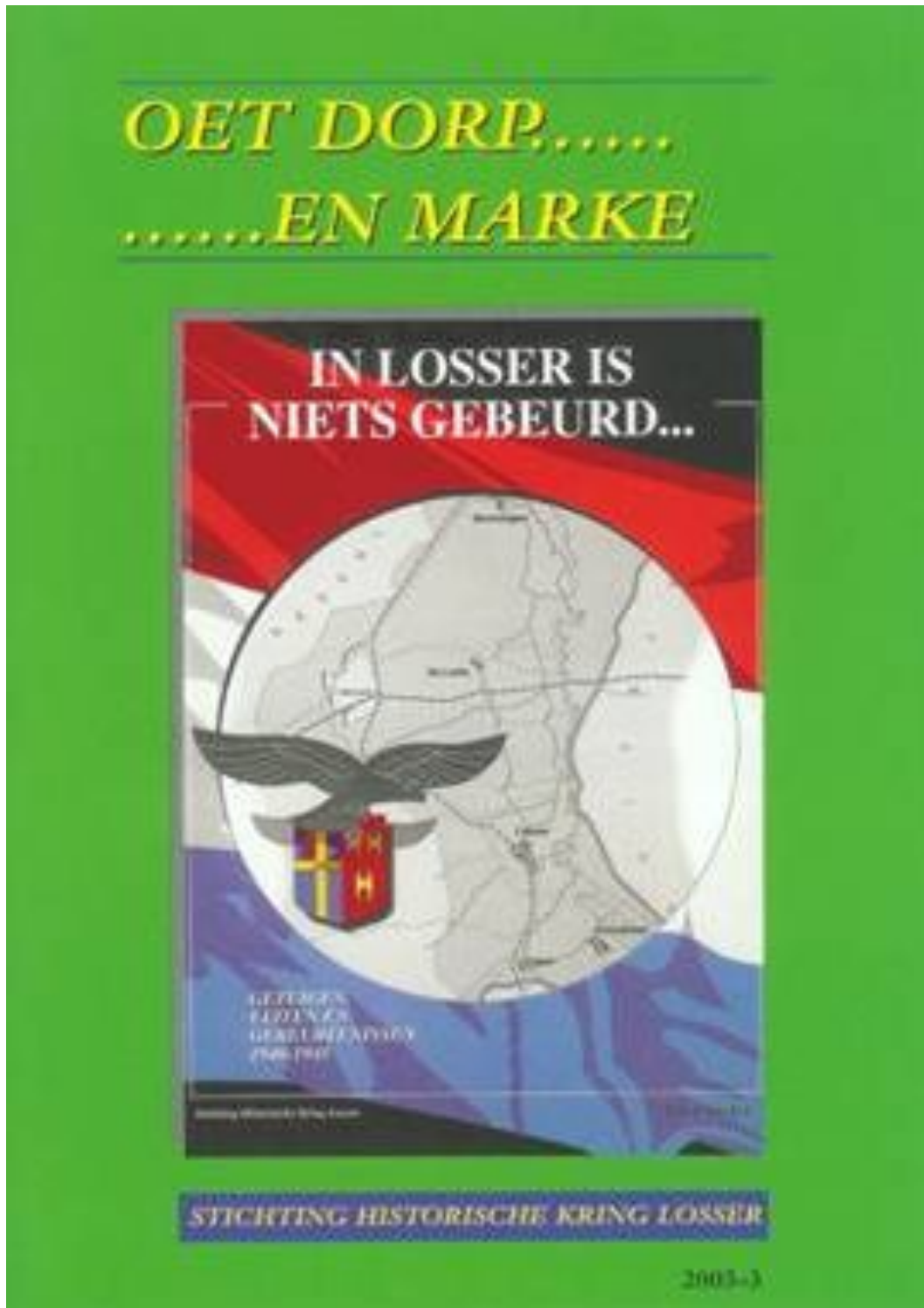

Foto omslag:

'In Losser is niets gebeurd...'

Het door Johan Luizink

geschreven en door de Historische Kring Losser in 1995 uitgegeven boek over de geschiedenis van Losser in de oorlogsjaren. De heer Luizink is op 10 augustus 2003 plotseling overleden.

Inhoudsopgave

Van het bestuur

In memoriam Johan Luizink

Huzaar Jan Derk Brilman

(J.D. Brilman)

Een Losserse 'maakmoalsbreef' uit de 18^e eeuw

(H. Kok)

Willem Wilmink en Losser

Thea Evers

Gelezen ...

(door Thea Evers-Evers)

Uitgaven van de Stichting Historische Kring Losser

Van het bestuur

In memoriam Johan Luizink

Op zondagmorgen 10 augustus overleed geheel onverwacht de heer Johan Luizink. Hij was een geboren en getogen Lossersenaar en ofschoon hij al jaren in Oldenzaal woonde, was hij nog altijd nauw betrokken bij de Historische Kring Losser. Hij maakte deel uit van ons bestuur in de periode 1989-1993. Hij had in die beginperiode ook zitting in het bestuur van de Stichting Erve Kraesgenberg.

Wij hebben hem leren kennen als zeer correct, betrouwbaar en consciëntieus. Een erudiete man met een veelzijdige belangstelling, zeker op het gebied van de Losserse historie. Maar ook de sport was hij zeer toegedaan. KVV Losser benoemde hem dan ook tot erelid.

De Historische Kring heeft veel aan hem te danken. Belangeloos verrichtte hij veel diepgaand historisch onderzoek, hetgeen resulteerde in diverse artikelen voor Oet Dorp en Marke. De vorige aflevering was van zijn hand, geheel gevuld met de historie van de Teylersmolen. Zoals wij toen al schreven, had hij ook de historie van de andere molens uit de gemeente Losser vastgelegd en die geschiedenissen zullen wij te zijner tijd nog publiceren.

Zijn grote trots en ook de onze, was echter zijn boek over Losser in de Tweede Wereldoorlog "In Losser is niets gebeurd...getuigenissen, feiten en gebeurtenissen 1940-1945". Door zijn geweldige inzet waren wij in staat om dit werk uit te geven bij de viering van "Vijftig jaar bevrijding" in 1995. De presentatie van het boek ging gepaard met een tentoonstelling in het Gemeentehuis en van die kant werd ons medegedeeld dat nog nooit een tentoonstelling zoveel bezoekers had getrokken.

Dit boek betekende heel veel voor hem. Hoeveel bleek wel uit het feit dat dit werk tijdens de Avondwake die voor hem werd gehouden, op het altaar was geplaatst. Een ontroerend moment voor de daar aanwezige bestuursleden van de Historische Kring. Maar "hij had dan ook veel op met Losser", zoals een van zijn zoons het uitdrukte.

Zijn heengaan betekent een groot verlies, op de eerste plaats natuurlijk voor zijn vrouw en kinderen en wij

hebben hen veel sterkte gewenst bij het verwerken van dit definitieve afscheid. Maar ook de Historische Kring Losser heeft een markante persoonlijkheid verloren. Gelukkig hebben wij nog altijd zijn boek en zijn artikelen en alle goede herinneringen.

Namens het bestuur

Thea Evers

Huzaar Jan Derk Brilman

door J.D. Brilman

Ja leu, vandaag 'n darteent'n mei nengteenhonderd en drie'n-nengtig is 't precies 101 joar ledd'n dat mien grootvaar weur indeeld bie 't "1e Regiment Huzaren van de Nederlandse Landmacht te Utrecht".

Hé stun in "t ZIGNALEMENT" beschremm'n as landbouwer, en ze zoll'n wa dacht hemm'n: "...den boer hef vast wa vestaand van peere. Loa'w den mer bie de huzaar'n doen...".

Joa, dat vestaand harre ok wa. En, noa datte mie zûlm ok wal is verteeld hef, mögge dat wèèrk ok wa gèèr'n doen.

As kleinzûn en naamgenoot van diss'n huzaar Jan Derk Brilman, weur ik in 't vuurjoar 1977 oetneug't um met te doen an 't opzett'n van 'n feest i.v.m. het feit dat 't op Hemmelvoart van dat joar precies honderd joar lèdd'n was dat ons'n veurvader Berend Jan en zien Jannök'n op de boerderieje in Loster waar'n kömm'n. Wie hebt doar heel wat oawer vergaderd, en op dee vergadering'n weur heel wat ofkuierd oawer vrooger. Ok kwaam'n der völle dinge vuur'n dag dee good bewaard zint wodd'n. Foto's, bree'w, schoolschrift'n en waarachtig ok nog het "MILITAIRE ZAKBOEKJE" van mien Grova oet 1892 !

Bie dat zakbeukske was ok het zg. BEWIJS VAN ONTSLAG met doar oonderan een GETUIGSCHRIFT VAN GOED GEDRAG.

Alns weur in dee daag'n nog met de haan schremm'n in mooie "dik-en-dunletters",

Grova was nen zg. "loteling", d.w.z. dat hé bie 't lot was anwess'n um soldoat te wodd'n. Volg'ns 't beukske harre lotnummer 5.

Dat lott'n gebeur'n dus op 13 mei 1892 in Utrecht, waarbie hé weur indeeld bie "HET REGIMENT HUZAREN, 5e Eskadron, Letter E H". Doarbie kreeg hé meteen zien zakbeukske van-, en oondertekend duur, de commandant van "opgemeld Eskadron".

Woar dit beukske veur deen'n, dat steet'er vuur in, op de eerst bladzie'r:

"UITTREKSEL van het Provisioneel Reglement van administratie voor de Landmacht, van 1 Februari 1819 Lid 1.5."

Huzaar Jan Derk Brilman

Art. 244. Ieder Onderofficier en Soldaat zal van een zakboekje zijn voorzien, waarin vooraan zijn naam, signalement en verder uittreksel van het stamboek zal zijn gesteld, en dat wijders bevatten zal een afschrift van zijne rekening in het compagnie's-schuldboek, een staat van hetgeen, waaruit zijn kleeding en uitrusting moet bestaan, een driemaandelijksche staat van de waarde van zijn kleedingstukken en eene aantekening van het jaartal van ieder stuk van wapening en ledergoed, waarvan hij is voorzien.

Op bladzie'r twee wot umschremm'n wanneer en hoo offe bie 't korps is kùmm'n.

Grova weur nl. op 'n darteent'n mei 1892 wal indeeld bie 't korps huzaar'n, mèr gung op den doatum meteen wier met verlof nor hoes hen "tot nadere oproeping".

Vèèr moand later, op 1 Oktober 1892, kwam hé pas "in werkelijken dienst", en een joar en vèèr moand later, op 28 Februari 1894, gunge wier met "groot verlof" nor hoes.

16 Augustus 1894 "van groot verlof weer terug", en op 18 September 1894 "met groot verlof" wier nor 't hoes hen....!

Op 8 Januari 1895 weur Grova "overgeplaatst bij het 1e regt. Veld Artillerie".

Dat weur nog wier is extra bekrachtigd deur den commandant met de vermelding: "Den 8sten Januari 1895 overgenomen v/h 1e regt. Huzaren".

Op 26 Maart 1895 mösse wier tru'w komm'n van 't "Grootverlof", en op 13 April 1895 weure wier "met Groot verlof" nor hoes hen stuurd....!

Dit hele verhaal stun op bladzie'r twee van 't beukske, met doar oonder nog nen ruimte veur 't opschriem'n van:

"Bevordering bij het korps; klasse van schijfschieten en behaalde schietprijzen:"

Bevorderingen zint nich vermeld, en oawer "schietprijzen" stun ok niks beschremm'n. Ik denk dat Grova genög te doon har met 't voar'n en 't oppoets'n van de pèère. Dat konne good en dat deure gèèr'n....!

Op bladzie'r vie'w steet Grova zien SIGNALEMENT.

Hé is nen zûn van Berend Jan en van Johanna Hendrika Jacobs, en hé weur geboor'n op 4 April 1872 in Wierden (Overijssel).

Het weur doar bie't leger al wa good oetzocht en opmett'n.

Zoa was Grova volgens 't beukske: 1 meter, 6 decimeter, 7 centimeter en 5 millimeter lang.....! Gewicht 67 KG.

Op bladzie'r zes en zûmm en wieder, wot de "LOOPENDE REKENING" bie hoal'n. Dat was mie ok wat...! Ie kunt doar vandaag de dag met 'n kop nig meer bie...! 't Wew'r al met de hand schremm'n, en oet 'n kop opteld....! En aj't good noa kiekt dan kuj zeen dat ze zich af en too nog wal is verzeen hebt. "n Commandant mös 't almoal bekiek'n en goodkeur'n en dan zien handtekening der oonder zett'n. Dat dèère zoa mer nig heur. Op bladzie'r zûmm kuj 't wa zeen. Doar heffe de fout'n der wal netkes oethaald en verbeterd....., tenminste, dat dagge ! Want a'k zéé wat'er op bladzie'r zes steet te "Transporteeren" en wat'er op bladzie'r zûmm vuur hèn is schremm'n, dan zit'er nog wa zo'n dree guld'n verschil tusken in 't vuurdeel van Grova.....

Ik zal die der nen foto bie doon van de bladzied'n zes en zûmm, dan ka's zûlm zeen hoo dat'er destieds (in 1892) too gung bie 't Riek.

En dat'er noe völle veraanderd is in dee honderd joar dat gleuw'k nig, want dan har oonz'n minister van financiën vandaag de dag nig zo'n onwies groot te'kot had op zien'n begroting.....!

Mèr ja leu, loa'w veur de aardigheid is bekiek'n wat nen huzaar almoal neurig har toendertied:

1 laken rijbroek, veur *f* 11, 25. Doar kuj regtervoort nog gènn'n böks veur loat'n oetstoom'n !

1 stalbuis, veur *f* 5, 90. Vandaag de dag zult heel völ jonge leu nig eens meer wett'n wat veur'n ding dat is. Dat koomp, umdat ze de beuke van vrooger nich hebt lèèz'n, anders wuss'n ze wa dat Ot en Sien in de ton zaat'n, en Ot trok zijn buis uit ...!

1 overjas van *f* 16, 40;

1 goederenzak van 59 cent;

1 lederen sabelkwast van 34 cent;

1 paar laarzen veur *f* 12, 64. Schoon waar'n ze nig neurig ! Ze kreeg'n wa:

2 paar sporen veur 40 cent en:

2 paar spoorfoedraals veur 'n dubbelke;

3 hemden veur 68 cent per stuk. Dan hadd'n ze der één an 't lief, één in de was en één inde kast ... Mèr ze kreeg'n mer

2 onderbroeken, veur 'n dubbelke steet'er achter schremm'n. Of dat wa klopt ...?

3 paar sokken, *f* 2, 04;

nen halsdas 25 cent en

1 stalkiel veur *f* 1,74.

Joa, en wat ze al nich meer kreeg'n....!

Te vól um op te neum'n, mèr sommige dinge wi'k 't nog wal efkes oawer hemm'n.....:

Bievueurbeeld; nen kleerklopper en nen knoopenschaar.

Wat dat veur dinge bint dat wee'k nig, mèr ze zoll'n 't wa neurig wèèn. Ok nen paar broekdraagbanden. Dee warr'n ze wis en warachtig wa neurig, want at oe de boks ofzakt kuj nig good meer oet de veut komm'n. Nen huzaar möt manks ok 'n luk ett'n, en doarum kreege ok 'n eetketeltje en nen spijslepel (3 ct en ok 'n knipmes. Ze aat'n toendertied wis nog nig met mes en vork, want nen (spijsvork) steet'er nig bie. Of ze den nog nig oetvunn'n hadd'n ...?

Zakk'n kreeg'n ze genög. Nen poetszak, nen haverzak en

2 mondzakken. Kreeg'n ze ok, mèr dee zoll'n wa veur de peere west wèèn, net as de fouragestrik, roskam, rosborstel, spons, manenkam en nen schaar.

De huzaar kreeg zûlm ok nog nen kolbak. Zo'n ding kost'n nog efkes zes guld'n en vèèr'ndettig cent ...!

Ok kreeg'n ze nog nen pluim met koker, nen cocardepomp, en 2 groote leeuwenkoppen, 1 kleine leeuwenkop, en ok nog nen stormketting, en, 8 dubbele koperen knopen voor rijbroek. (à 2 cent per stuk).

Zoa weur alns op nen hal'm cent noa bie schremm'n en oetrek'nd.

En op bladzie'r 24 weur nog nen "DRIEMAANDELIJKSCHE STAAT van de waarde van de KLEEDING" bi'jhoal'n.

Op bladzie'r 25 steet nen STAAT van medegenomen en achtergelaten kleeding-stukken bij het vertrek met groot verlof".

Boam'n an diss'n bladzie'r zat nog 'n klein bedrukt briefke

vastplakt woar op stun:

Bij paspoortering, overlijden enz. worden alle gedeponeerde kleeding- en uitrustingsstukken, ongeacht of de **man** in zijn rekening tegoed of schuld heeft, tegen de geschatte waarde in de kleedingmagazijnen ingeleverd.

Er mogen geene voorwerpen aan den **man** nagezonden of afgegeven worden.

In dat stukske wot twee moal ALLEEN mèr het woord **MAN** gebroekt. Noe leu, doar warr'n ze regtervoort nig kloar met west. De **vrouwleu** hadd'n hèèr meteen vuur 'n Europees'n rechter slept wègg'ns diskriminatie van de vrouw...!

Ze heurt der volop bie muj wett'n ...!

Ze doot alns wat de kèèls ok doot ...

Ze hebt de zûlde klèè'r an as de kèèls, loopt net as de kèèls, proat ok zoa en zint nig bang....(zei't ze ...?)

't Onwies zwoare wèèrk trekt ze de haan vuur truw, en één moal in de moand hebt ze 'n paar daa'gn kopzeert ...

As zo'n vrommes nen rang krig, mot de kèèls dee dat nig hebt nor hèèr luster'n ! Kuj 't oe begriep'n ? Ik nig !

Mèr ja, 't is nig aandere ...

Op bladzie'r 26 lèèz'n wie:

"STAAT van de medegenomen wapens en goederen bij overgang naar andere eskadrons van het korps of naar andere korpsen".

En dan, van blz. 27 tot 32, komt'er nen heel'n boel "Bepalingen en voorschriften, waarvan de kennis voor ieder militair onmisbaar is. Dat zoll'n ze wa oet 'n kop mött'n lèèr'n.

Blz. 32: Doar weur zien'n verlofpas oetschremm'n en oonderteek'nd deur zien'n commandant.

Bie aankomst in Loster weur dat bevestigd met:

“Gezien, den 15 Mei 1892”

De Burgemeester der gemeente Losser

J. A. Warnaars.

En too Grova op 30 September 1892 mäs opkomm'n, schreef de Burgemeester op blz. 33 wier:

“Gezien voor vertrek naar zijn korps in garnizoen te Amersfoort met last aldaar den eersten October 1892 des namiddags voor vier ure tegenwoordig te zijn. Aan daggeld verstrekt *f* 0,25”

Losser, den 30 September 1892

De Burgemeester van Losser

J. A. Warnaars.

De Burgemeester was in dee tied nog 'n luk oalerwets, want hé schreef der aait hele verhaal'n bie.

Op blz. 39 kû'w zeen dat 't ok wa aandere kon.

Dat was dan ok um-en-de-bie drie joar later....

Too stun der niks meer as:

Gezien, den 16 April 1895.

De burgemeester der gemeente Losser

J. A. Warnaars.

In dee drie joar tied is der a heel wat veraanderd.

In de eerste plaats het verhaal oawer de "AANTEKENING VAN VERSTREKT REISGELD". Dat was eerst daggeld en *f* 0.25. Dat hebt ze verhoogd tot *f* 0.50. Het verhaal is ok vól kotter wodd'n, en doarbie koomp dat 'n Burgemeester ditmoal ok nig zûlm hef oonderteek'nd, mèr dat hef oawerloot'n an zien'n zg. "Geleider A. Bovenkamp"

Ja, en dan komt'er nog allerhaande bepalingen woar as nen huzaar zich an hef te hoal'n ten tijde van zien verlof.

Asse wier wot oproop'n steet achter in 't beukske beschremm'n hoo of dat möt:

Model No. 134.

Houder dezes is verplicht, na openbare kennisgeving van de oproeping der militie met spoed, zorg te dragen, dat hij binnen vijftien (15) uren in het in de openbare kennisgeving vermelde oproepingsuur bevindt: aan het station te Hengelo.

REISROUTE:

Per spoortrein van Hengelo langs Zutphen en Amersfoort (Gemeenschappelijk station v.d. Ned. Centraal en Hollandsche spoor) naar Utrecht. (Bestemming)

Heelmoal achter in zit dan nog 'n paar bree'w dee ze der oet kunt scheur'n en woarop ze gratis kunt reiz'n. t Liekt wa iets op nen O.V.-JOARKAART...!

Joa leu, noe he'w 't wa zo'n betke had. Ik heb oe zoa völ meugelijk duudelijk probèè'n te maak'n hoo of dat der zo'n dikke hoonderd joar ledd'n inmiddels a 111 joar - too gung in 'n militair'n deenst. 'k Wil die nog wa èèm'n zegg'n dat 'n umslag van 't beukske van "perkament" was, en dat 't beukske zoa smerig was as de too.....! Mèr dat kon ok nich aans, met al dat vette peere-hoar ...?

Old'nzel, 13 mei 1993.

Jan van 'n Scheerbaas.

Noaschrift:

(Het origineel van dit oorlogszakbeukske is noe in 't bezit van zien'n achter-achter-achter kleinzön Jan Derk Brillman te Old'nzel.)

J.D. Brillman (Oldenzaal)

Een Losserse ‘maakmoalsbreef’ uit de 18^e eeuw

door H. Kok (De Lutte)

Omstreeks 1811 besloot keizer Napoleon standaard formulieren in te voeren voor aangiften van geboorte, huwelijk en overlijden. Dit was een geweldige vooruitgang omdat elke gemeente nu een uniforme aanpak had. Voordien was men afhankelijk van de aanpak van de lokale overheid en van de kerken. Bij een huwelijk was er dikwijls sprake van een aantal extra formulieren ook wel huwelijksvoorwaarden genoemd. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de verklaring dat de bruidegom gekeurd was bij de militaire dienst en wie precies de ouders waren. Dat laatste had vooral te maken met de dubbele namen die men omstreeks 1800 had. Napoleon had immers ook verordend dat iedereen een voornaam en een achternaam moest hebben. Voor 1800 had men geen banken en notarissen zoals nu en daarom werden geldleningen veelal betrokken bij particulieren. Deze leningen, erfenissen en mogelijke nalatigheden daarna werden bij het Landgericht Oldenzaal afgewikkeld en zijn nu bij het Rijksarchief Zwolle nog in grote aantallen in te zien. Huwelijksvoorwaarden vooral betreffende zaken als bruidschatten zullen ook wel vastgelegd zijn maar zijn echter moeilijk te vinden. Wat Losser betreft is er één bewaard gebleven (in het archief van de Oudheidkamer Twente dat zich bevindt in het Elderin huis in Enschede). Het gaat om het huwelijk tussen Willem Swaferink en Geertgen Meijers anno 1729.

Deze huwelijksvoorwaarden werden ‘maakmoalsbreef’ genoemd. Omdat het origineel moeilijk is te lezen heb ik eerst een transcriptie gemaakt en daarna gepoogd om het te ‘vertalen’ in hedendaags Nederlands.

Transcriptie van de Maakmoalsbreef

Op dato onderschreven is tot voortplantinge des menscheliken geslagte een Christelik houwelick ingegaen ten overstaen soo van ouders vrienden en dedingslieden tuschen Willem Swaferink elike soon van Geert Swaferink en Geertgen Lakerink in haer leven gewesen Ehelieden als bruidegom ter eener en Geert Meyers elijke dogter van Jan Meijers en Jenne Wijkers in haer leven gewesen ehelieden als bruit ter andere zijden in manniren en conditien als volgt:

1. Nemt dese bruidgom an dese bruijt te trouwen volgens kerken ordonantie alhier gebruikelik en met haer te leven nae de wette gods;
2. Nemt bruijds vader en bruijds moeder an om an dese bruijdegom en bruijd tot stuur aen houwelick mede te geven ter somma van 600 gulden ik segge seshondert guldens tot twintig stuver 't stuk alsmede seven beesten te weten vier dragtige en drie guste beeste een paert of viertig gulden voor 't paert en daarenboven kiste kistevullinge en bedde en bruijdsklederen naburgelik of soo als bestaand keurmerk;
3. En sal gemelde bruijdschat betalt worden in vijf termijnen te weten aen ersten termijn ad twee hondaert gulden tegen pinxteren ankommende ijaer 1730 en soo vervolgelijk ijeden ijaer daerenvolgende op pinxteren ad een honderd gulden tot dat de ses hondert gulden betalt sijn;
4. En sal bij aftogt van de bruijd voldae worden de kistenvullinge en beddinge alsmede een dragtig beest of melkkoe en dan vervolgens bij ijeden termijn 't eene ijaers een dragtig en bij 't ander termijn of ijaers een gust beest tot dat de voornoemde beesten voldae sijn mar sal 't paert of de 40 gulden darvoor niet eerder betalt worden door de vader of broeder des bruijds als nae de doede van voorn= vader of wanneer de goederen op meijers plaats komt aan sijn soons overgeven;
5. Hier tegens of wanneer desen allen als voorschreven deugdelijk of wettelik is betalt doet bruijdegom en bruijt afstant aan alle actien en petensien soo van roerende als onroerende goederen actien en creditien niet uijtgesondert too meijers plats aen tienden en landerijen;
6. En is verder tuschen bruijdegom en bruijd ten eenen en bruijds broeder ter ander sijde overkomen dat in cas bruijds broeder deser werelt ongetrouwt mogte koomen te sterven dat alsdan bruijds vader alle sijn nagelatene goederen te tiet sijns sal hebben te nuttigen en gebruiken en na des selves doet dat als dan vervallen sullen an dese bruijd of haer wettige liefes erfgenamen en bij gebrek van liefes erfgenamen ofte kinderen dat alsdan soodane goederen sullen vervallen an bruijds naste bloetverwanten;
7. Verders is tuschen bruijdegoms stiefvader ter eene en bruijdegom en bruijd overkomen dat soo lange de ijonge luiden bij swaferman op 't erve sijn en tot huises beste helpen arbeijden dat als dan sijn ijaereliks en alle ijaer sullen suver? en vrij afte trekken soo en als de stiefvader bij sijn huwelijcke

voorwaarden is verakkordeert en daar en bovens ijaerlijke een spint lang en een spint cort lien te mogen saijen en lijt? den gerraijen? bodel verarbeiden en daermede te doen nae haer welgevallen;

8. Is nader overkomen dat in cas bruijdegoms moeder en stiefvader 't erve swaferink mogten komen vaerke laten an bruijdegom en bruijd soo sullen de selve sig hebben te reguleren na de conditien too en als bij houwelijkse voorwaarden van de stiefvader is gestipuleert en in cas bij de ijonge lieden mogten in huis bliven en tot huijses beste helpen arbeijden soo sullen sij beijde in geliken val hebben te trekken soo en als hier zoeven an bruijdegom en bruijd is besproken soals mede desen huijsliede hebben .

Deses wedersijds ondeschrijvende in Losser 25 may 1729.

Sigum bruidegoms merk selves getroken

Dit is bruijds merk selves getrokken

Sigum lukas swaferman sijn merk selves getrokken

Dit merk heft jan meijers bruids vaer eigenhandig getrokken bekent als vooren

Dit merk heft hermen meijers bruijds broeder eigenhandig getrokken bekent als boven

Dit merk heft herman schiltkamp eigenhandig getrokken als getuige

Dit merk heft Hermen Lakerink self getrokken bekent als getuige

Gerrit huls als getuige

Wolterman als getuige

Lippinkhof register scripsi, suerscripto tangum testis

Gerardus Schulten, Mester des closter glane sub et scriba

Op des binnen hande somma is betalt 600 gulden den 30 maj 1735.

Vertaling van de Maakmoalsbrief

Op de vermelde datum met als oogmerk het verkrijgen van kinderen willen ten overstaan van ouders, vrienden en getuigen Willem Swaferink, echte zoon van het echtpaar Geert Swaferink en Geertgen Lakerink, als bruidegom enerzijds en Geert Meyers, echte dochter van het echtpaar Jan Meijers en Jenne Wijkers, als bruid anderzijds in het huwelijk treden en wel op de volgende wijzen en voorwaarden:

1. De bruidegom belooft zijn bruid te trouwen op basis van kerkelijke voorschriften alhier gebruikelijk en met haar te leven naar Gods wetten.

1. Ter ondersteuning van het huwelijk verplichten de vader en de moeder van de bruid zich om een bedrag van 600 gulden te geven en wel zes honderd gulden van 20 stuivers per stuk alsmede zeven koeien en wel 4 drachtige als 3 guste, verder een paard ofwel 40 gulden als ook een aantal kisten gevuld met vullingen, bedkleding en bruidskleren en wel op basis van bekend keurmerk.
1. De vermelde bruidschat dient betaald te worden in 5 termijnen te weten de eerste termijn à 200 gulden met Pinksteren eerstkomende jaar 1730 en daaropvolgend elk jaar met Pinksteren à 100 gulden totdat de 600 gulden betaald zijn.
1. Verder zal, wanneer de bruid haar ouderlijk huis verlaat, voldaan worden aan de volgende voorwaarden en wel: de uitzet als vullingen en bedkleding alsmede een drachtige koe of tenminste een melkkoe en daarna elk jaar een drachtige en het jaar daarop een guste koe totdat het totale aantal bereikt is. Het paard ofwel de 40 gulden hoeft pas voldaan te worden bij de dood van de vader van de bruid of wanneer de broer van de bruid de boerderij van de Meijers heeft overgenomen.
1. Daarentegen geldt echter dat wanneer alles als hierboven beschreven deugdelijk en wettelijk is betaald dat bruidegom en bruid dan afzien van alle activa en inkomsten van de roerende en onroerende goederen behorende tot de landerijen en tienden van de boerderij van Meijer.
1. Verder is tussen de bruidegom en de bruid enerzijds en de broer van de bruid anderzijds overeengekomen dat indien de broer van de bruid ongetrouwd mocht komen te overlijden dat de vader van de bruid alle nagelaten goederen mag nuttigen en gebruiken en dat deze goederen bij overlijden van de vader zullen vervallen aan deze bruid of aan haar directe nazaten en dat bij ontbreken daarvan de goederen zullen vervallen aan bruids naaste bloedverwanten.
1. Verder is tussen de stiefvader van de bruidegom enerzijds en bruidegom en bruid anderzijds overeengekomen dat zolang de jonge lieden ingetrokken zijn op de boerderij van Swaferink en daar zo goed mogelijk gaan werken dat zij dan datgene jaarlijks in rekening mogen brengen wat reeds vastgelegd is bij de huwelijkse voorwaarden van de stiefvader. Verder mogen zij ten eigen bate een spint lang en een spint kort jaarlijks inzaaien, bewerken en met de oogst doen wat hun goeddunkt.
1. Is nader overeengekomen dat als de moeder van de bruidegom en de stiefvader het erve Swaferink zouden nalaten aan de bruidegom en bruid dat de laatsten zich moeten houden aan de voorwaarden zoals die zijn vastgelegd bij de huwelijkse voorwaarden van de stiefvader en als zij bij de jonge lieden gaan inwonen dan gelden dezelfde voorwaarden als in het geval dat de jonge lieden gingen inwonen.

Wederzijds onderschrijvende in Losser 25 mei 1729.

Signum van de bruidegoms merkteken zelf getrokken

Dit is het merkteken van de bruid zelf getrokken

Signum van Lukas Swaferman zijn merk zelf getrokken

Dit merk heeft Jan Meijers de vader van de bruid, hierboven vermeld, eigenhandig getrokken

Dit merk heeft Hermen Meijers de broer van de bruid, hierboven vermeld, eigenhandig getrokken.

Dit merk heeft Herman Schiltkamp eigenhandig getrokken als getuige

Dit merk heeft Hermen Lakerink zelf getrokken bekend als getuige

Gerrit Huls als getuige

Wolterman als getuige

Lippinkhof register scripsi,

suerscripto tangum testis

Gerardus Schulten, Mester des closter glane sub et scriba

Op 30 mei 1735 is de totaal som van fl. 600 betaald.

't Erve Zwafering' is de boerderij waar Willem Swaferink en Geertgen Meijers na hun trouwen in 1729 bij introkken. Tegenwoordig wordt de boerderij die aan de Glanerbrugdijk staat, bewoond door de familie W. Oldenhof.

Willem Wilmink en Losser

door Thea Evers

Op zaterdagavond 2 augustus 2003 overleed de schrijver/dichter Willem Wilmink (1936 - 2003). Volgens zijn vriend Herman Finkers, met een Belgisch biertje in zijn hand. Een mooie dood, die menigeen zich zo zal wensen.

Willem Wilmink was onlosmakelijk verbonden met Enschede, de stad waar hij geboren en getogen was en

waar hij op latere leeftijd naar terugkeerde, om daar weer te gaan wonen in zijn oude straat, de Javastraat.

Zijn gedicht "Textielstad", met het beroemde begin "Het is het eindpunt van de trein, bijna geen mens hoeft er te zijn, bijna geen hond gaat zover mee, Enschede", geeft een onovertroffen beeld van de stad, na de teloorgang van de textielindustrie in de zestiger jaren van de vorige eeuw.

Minder bekend is, dat Willem Wilmink ook eens een gedicht over Losser heeft gemaakt. Om dat in de juiste context te kunnen plaatsen, moeten we zo'n twintig jaar terug in de tijd, naar het jaar 1983.

Op de vrijdag voor Kerstmis is het hectisch binnen de gemeentelijke burelen en het gonst in het dorp van de geruchten. Op die ochtend zal de Russische ambassadeur Dr. Victor Beletsky een bezoek brengen aan ons dorp. De Russische ambassadeur in Losser, dat vraagt natuurlijk om een nadere verklaring.

Voor wie het niet meer weet en voor de juiste beeldvorming volgt een korte historische impressie.

Losser in 1983: Burgemeester Peters zwaait de scepter, wethouder Freddy Meijer is locoburgemeester. Maar boze tongen in die tijd beweren dat het andersom is.

Op het wereldtoneel hebben we te maken met Reagan en Andropov. Over de toenemende bewapeningswedloop wordt volop gediscussieerd door de komst van de omstreden kruisraketten. Het is oorlog in Afghanistan, waar de Russen zijn binnengevallen. De koude oorlog is nog lang niet uitgewoed. Reagan bouwt aan zijn SDI, het ruimte-afweersysteem, en vijandige vliegtuigen boven gebieden waar ze niets te zoeken hebben, zijn regelmatig in het nieuws. Diverse gemeenten verklaren geen kernwapens binnen hun grondgebied gestationeerd te willen zien.

Maar in Losser pakt men het anders aan.

Tijdens een klootschietduel tussen een groep Losserse politici en leden van een plaatselijke klootschietersvereniging, ontstaat het idee, om de beide wereldleiders uit te nodigen voor een vakantie in onze Dinkelgemeente. In de informele sfeer kan dan misschien iets van het wederzijdse wantrouwen weggenomen worden. Dat zal de wereldvrede alleen maar ten goede komen.

De gemeenteraad neemt dit idee over en schrijft een brief naar Reagan en Andropov, toen de voorzitter van de Opperste Sovjet. Diverse mensen lachen besmuikt in hun vuistje, maar het idee haalde wel de wereldpers.

De beide wereldleiders wensten om diverse redenen geen gebruik te maken van de uitnodiging. Maar met name de Russen waren wel gecharmeerd van deze actie tot verbroedering. Daarom kwam de Russische ambassadeur op die vrijdagochtend voor Kerst persoonlijk naar Losser om de boodschap van Andropov over te brengen. Als geschenk voor de burgemeester heeft de ambassadeur een foto van de Russische leider meegenomen en een paar flessen wodka. Verder nodigt hij het gemeentebestuur uit om een bezoek te brengen aan Rusland.

Het verdere verhaal is bekend. De invitatie was niet aan dovemansoren gericht. Er ontstaan contacten met Widnoje, een met Losser vergelijkbare gemeente, gelegen ten zuiden van Moskou. De eerste delegatie, die vanuit Losser naar Rusland gaat bestond uit vertegenwoordigers van het gemeentebestuur. Op 29 augustus 1984 vertrok het gezelschap richting Moskou, op de voet gevolgd door een cameraploeg van de NOS. Er volgen meer reizen over en weer en in 1986 wordt er door beide gemeentebesturen een vriendschapsverdrag getekend.

De nogal sceptische publiciteit van de beginjaren is inmiddels veranderd. In 1989, als er weer een groep Russen in Losser op bezoek is, schrijft de Twentsche Courant zelfs: "De gemeente Losser heeft in Nederland inmiddels de naam opgebouwd als 'trendsetter' te hebben gefungeerd voor de vriendschappelijke banden tussen Rusland en Nederland". Toch een heel ander geluid dan de vraag van televisiejournalist Aad van den

Heuvel in 1983 "of ze in Losser niets anders te doen hadden".

De Losserse delegatie temidden van hun Russische gastheren en gastvrouwen in 1986, het jaar van het Vriendschapsverdrag tussen Losser en Widnoje. Te herkennen zijn de heren Klaver (huidige wethouder), Pijnappel (PPR), Boltjes (muziekschool), Meijer (wethouder en locoburgemeester) en Kemperink (MAVO De Esch). Foto: Collectie HKL / De Twentsche Courant Tubantia.

Willem Wilmink moet door dit Losserse initiatief indertijd ook zeer geamuseerd zijn geweest. Hij lacht echter niet besmuikt in zijn vuistje, maar uit zijn plezier in een gedicht. Eigenlijk is het een lied, maar Wilmink heeft altijd te kennen gegeven, dat hij geen verschil ziet tussen een gedicht en een lied. Een liedje is in zijn ogen ook een gedicht. Het lied dat hij over dit Losserse vredesinitiatief maakte, kan gezongen worden op de melodie van het "Wolgalied", uit de operette "Der Zarewitsch" van Franz Lehar (te zingen vanaf: "Hast Du dort oben vergessen auch mich...")

Ik ga er van uit, dat wij Lossernaren, zeker na twintig jaar, zoveel zelfspot hebben, dat wij hier hartelijk om kunnen lachen.

LOSSER GROET MOSKOU

Losser groet Moskou, wi-j riekt oe de haand,
der ligt tusken Deenkel en Wolga een laand...
ieleu hebt Lenin, Tolstó j, Pasternak,
wi-j in Losser, wi-j hebt oonze Prik en Prak.
Losser groet Rusland en iedere Rus,
de Beekhoekse Steppe begroet de Kaukasus.
Russen en Tukkers, dee hebt noe nen band

van de Oeral tot aan het Lutterzaand.

Wi-j bint nich bang veur de Russische beer:

de straaljagers vleeft ja veur niks hen en weer.

Wi-j krie-jt de rust op de aarde terug

dankzij Losser, dee veurstad van Glanerbrug!

Overigens: er was nog een band met Losser.

De opa van Willem Wilmink woonde in de Beekhoek. Zoals zovelen in die tijd was hij als immigrant uit de Friese wouden naar Twente gekomen, aangetrokken door de opkomende textielindustrie. Willem Wilmink schrijft daar heel mooi over in zijn boekje "Het verkeerde pannetje":

"Het eerste adres waar opa met zijn vrouw en twee kinderen woonde, was de Beekhoek, een verlaten streek waar de wereld was dichtgeplakt met kranten zoals men zei. De bevolking van dat landschap bestond voornamelijk uit fabrieksarbeiders, meestal 'immigranten' net als opa. Ze moesten een heel eind lopen naar en van hun werk, maar ze konden er tenminste wat beesten op nahouden en verder met stropen en smokkelen hun schrale loon aanvullen...(opa zei) dat hij ook wel vechthanen had gehad in de Beekhoek. Sommige hanenbezitters waren gemeen: die bevestigden scheermesjes aan de poten van hun hanen. Maar verder was het een mooie sport geweest waarbij flink werd gewed". En zo vertelt hij nog meer verhalen van vroeger, waarbij ook het smokkelen ter sprake komt.

Maar deze band met Losser duurde niet zo lang.

"Opa verhuisde met vrouw, zoontje en dochtertje naar een pas aangelegde arbeiderswijk in een tamelijk groot grensdorp. (Het betreft een wijk in Glanerbrug. Th. E.) De wijk werd 'het hongerdorp' genoemd, omdat de huren nogal pittig waren. De mensen uit mindere buurten roddelden dus, dat er in die gloednieuwe huizen geen geld meer over was om eten te kopen". Ook heette de wijk wel 'het tranendal'. (Ik heb de indruk dat Wilmink hier twee benamingen door elkaar haalt. Het hongerdorp was de wijk ten zuiden van de Rijksweg, met straatnamen genoemd naar ontdekkingsreizigers als Abel Tasman en Olivier van Noort. Het tranendal was de benaming voor de straten ten oosten van de Kerkstraat, de Pastoor Meijerstraat en omgeving. Om welke buurt het gaat wordt uit dit verhaal dus niet duidelijk. Beide wijken werden in Glanerbrug gebouwd aan het einde van de twintiger jaren van de vorige eeuw, toen nog in de gemeente Lonneker. Th. E.)

Wilmink vervolgt: "Mijn broertjes en ik zijn heel vaak in dat huisje geweest met zijn 'gebroken dak' en zijn piepkleine voortuintje".

Maar dat was dus al in Glanerbrug. De Beekhoek kende Willem Wilmink alleen uit de vertelsels van zijn grootvader. En die Beekhoek heeft hij in het verhaal "Mijn opa", dat is opgenomen in het boekje "Het verkeerde pannetje" op een prachtige manier vereeuwigd en zo ook een klein stukje Losserse historie vastgelegd.

De weg de Beekhoek, dus naar Glane/Gronau en Glanerbrug, in 1924

Gelezen ...

door Thea Evers

... in Het Centrum van vrijdag 6 april 1916, No. 9660

UIT DUITSCHLAND ONTSNAPT

Een onzer Correspondenten schrijft ons:

Gistermiddag gelukte het wederom iemand, vanuit Duitschland de Hollandsche grens te bereiken. In de nabijheid van de landbouwer Bloemen te Lossers, werd hij door een patrouille kommiezen opgepikt en mee naar het dorp genomen. Deze heer was geen vreemdeling maar een Hollander, die verdacht van spionage, was gevangen genomen. Zijn naam was H. de Jungh, geboren te Amsterdam. Van zijn wedervaren vertelde hij het volgende:

"Ik was reeds acht jaar als Obermonteur aan een groote machinefabriek in Aken werkzaam, waar ik ook na het uitbreken van den oorlog bleef. Den 14en April 1915 werd ik 's morgens tegelijk met 74 anderen gevangen genomen, beschuldigd van spionage. We werden opgesloten in cellen van 2 M. lang en hoog en 1 M. breed, waar we dag en nacht moesten verblijven. Onze zaak kwam voor het gerecht en we werden vrijgesproken. We dachten nu ook spoedig in vrijheid gesteld te worden, maar neen, we werden overgebracht naar het Gevangenenlager te Holzminden. Spoedig werd ik daar aangesteld als chef van de electriche centrale, die stroom moest leveren voor licht en voor het prikkeldraad, waarmee het heele kamp omgeven was, om ontvluchting te voorkomen. Onze kleeren werden in een apart magazijn opgeborgen en in plaats daarvan kregen we het bekende grijze pak met de roode strepen. Ons voedsel bestond uit: 's morgens een stuk droog

brood van pl.m. 300 gram, 's middags en 's avonds telkens 5 aardappels met saus, d.w.z. het water waarin ze gekookt waren. Al spoedig zonnen we op middelen om te ontvluchten, maar de gelegenheid was niet heel gunstig. Het zou echter toch gelukken. Verscheidene kameraden hadden met mij besloten om een poging te wagen. Ik had twee zinken sleutels gemaakt, naar een gipsafdruk, waarmee ik de deur kon openen van het vertrek waar onze plunje bewaard werd. Ik legde alles bij elkaar om het 's nachts zoo te kunnen meenemen. Toen ik zeker was dat allen, die niet in het geheim waren, sliepen, gaf ik een sein en van verschillende slaappleaatsen richtten zich de samenzweerdere op. Heel behoedzaam begaven we ons naar onze kleeren en toen we die hadden, schakelde ik vluu de stroom uit, waardoor het heele kamp in duisternis was gehuld en ook de overtocht over de draad vrij was. Als katten klommen we er over en renden het veld in. Spoedig was echter onze vlucht ontdekt en openden de machinegeweren, die op de hoeken van het kamp waren opgesteld, een snelvuur op ons. De kogels, die aanvankelijk te hoog waren gericht, troffen al spoedig doel. Drie kameraden waren dood of gewond, dat weet ik niet. Wij wierpen ons ter aarde en kropen zoo voort. Toen we ons zoo een eind verwijderd hadden, sprongen we weer op om verder te rennen. Doch de kogels bereikten ons ook hier spoedig en we verspreidden ons naar alle richtingen, om zo weinig mogelijk doel te bieden. Zoo trokken we in kleine troepjes in de richting van Paderborn. We konden echter niet bij elkaar blijven en namen elk een eigen richting. Ik nam de richting Bentheim omdat ik in die die omgeving nogal bekend was. We namen afscheid van elkaar en elk ging zijns weegs. Nauwelijks was ik een uur op weg of ik hoorde hoefgetrappel. Er bleef mij niets anders over dan aan den kant van den weg in de sloot te springen. Eerst gooide ik twee pakken die ik bij me had er over, opdat ze niet nat zouden worden. Daar heb ik toen een langen tijd, midden in den nacht tot aan de kin in het water gestaan. Toen ik dacht dat het weer veilig was, kroop ik er uit, trok vluu mijn burgerkleeding aan en liep toen verder in de richting van Hulzen-Rheine, want mijn plan was om te trachten bij Springbiel over de grens te komen. Dit werd mij echter door iemand, waarmee ik bekend was afgeraden. Deze man zorgde nu verder voor mij. Hij gaf me een adres op, waar ik me maar moest aanmelden, dan zou ik wel terecht komen. Ik ging naar dezen man, een boer, maakte me bekend en nu gingen we samen de velden bekijken. Na een poosje kwamen we een grenswacht tegen. Op de vraag wat ik moest, antwoorde ik, dat ik eierkoopman was, bij de boeren welbekend. Ik was inmiddels dicht bij de grens gekomen en moest nu dubbel op mijn hoede zijn. Spoedig was ik met den grenswacht aan het einde van zijn weg gekomen. Hij bleef staan en ik zette mijn weg voort. In de verte zag ik een andere Duitschen soldaat aankomen. Het werd dus hoog tijd voor me. Ik stond voor een moerassig stuk land, dat ik vluu doorbaggerde. Aan den anderen kant gekomen zette ik het op een loopen in de richting van een brug, die ik voor me zag. Deze was echter helemaal versperd, zoodat ik er niet gemakkelijk over kon. De Duitscher zat me echter op de hielen. Met den moed der vertwijfeling pakte ik het draad vast, klauterde er over en kwam gelukkig aan den overkant op Hollandsch grondgebied. Een boer, die me gezien had, kwam toegelooopen en nam me mee naar zijn woning, waar ik me kon opknappen. Ik zag er erbarmelijk uit. Mijn voeten waren na den vierdaagschen marsch overal stuk, geheel doorgelooopen. Het bloed stond in mijn schoenen en kwam me na den laatsten ren uit mond neus en ooren. Mijn kleeren zaten vol modder en scheuren. Zoo goed mogelijk werd alles opgeknapt en toen werd ik door een patrouille, die juist passeerde meegenomen naar het dorp. Ik melde mij aan op het gemeentehuis, waar men mij, hoewel ik mijn papieren als Hollander toonde, niet best voorthielp. Gelukkig echter was er nog iemand, die zooveel medelijden had, dat hij mij van eten en drinken voorzag en ook zorgde dat ik nog dienzelfden avond in mijn geboorteplaats kon komen. Mijn innigen welgemeenden dank aan die edele menschen, die me zoo belangloos voorthielpen”.

(Het Centrum was een dagblad voor Utrecht en Nederland, dat is verschenen van 1884-1941).